

# ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 19 (614)

Пятніца, 9 мая 1947 года.

Цана 50 кап.

## Вапіс гутаркі тав. І. В. Сталіна

### дзелячым рэспубліканскай партыі ЗША Гарольдам Стасенам

9 красавіка 1947 года

Стасен заяўляе, што ён удзячны І. В. Сталіну за тое, што ён, Стасен, прасіў аб прыёме дзеля таго, каб паць сваю павагу І. В. Сталіну як галаву нацыянальна-дэмакратычнай партыі ў ЗША. Ён, Стасен, зрабіў цікавае падарожжа па амерыканскіх краінах, у час якога ён асабліва азіраўся на эканамічны становішчам асобных краін дзеля ваіны. На яго, Стасена, думку, жыццёвыя оўенны народы мае важнае значэнне для іх росквітку. Адносіны паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі мелі важнае значэнне ў час ваіны і будуць мець важнае значэнне і ў далейшым. Ён, Стасен, ведае, што эканамічныя сістэмы СССР і ЗША зусім розныя. Эканоміка СССР пабудавана на пачатках сацыялістычных пачатках і яе развіццём кіравае камуністычная партыя. У Злучаных Штатах існуе свабодная эканоміка з прыватным капіталам. Яму, Стасену, было цікава ведаць, ці думка І. В. Сталіна, што гэтыя дзве эканамічныя сістэмы могуць жыць сумесна ў адным і тым жа краіне і супрацоўнічаць адна з другой пасля ваіны.

І. В. Сталін адказвае, што яны, безумоўна, могуць супрацоўнічаць адна з другой. Розніца паміж імі не мае істотнага значэння, паколькі спрэчка ідзе аб іх супрацоўніцтве. Эканамічныя сістэмы ў Германіі і ЗША аднолькавыя, але, тым не менш, паміж імі ўзнікла ваіна. Эканамічныя сістэмы ЗША і СССР розныя, але яны не ваявалі адна з другой, а супрацоўнічалі ў час ваіны. Калі дзве розныя сістэмы маглі супрацоўнічаць у час ваіны, дык чаму яны не могуць супрацоўнічаць у мірны час? Безумоўна, маецца на ўвазе, што калі будзе жаданне супрацоўнічаць, дык супрацоўніцтва зусім магчыма пры розных эканамічных сістэмах. Але калі няма жадання супрацоўнічаць, дык нават пры аднолькавых эканамічных сістэмах дзяржавы і людзі могуць ступіць у бойку.

Стасен заяўляе, што, безумоўна, жаданне супрацоўнічаць мае вялікае значэнне, але ў мінулым, да ваіны, рабіліся розныя заявы ў абедзвух краінах аб немагчымасці супрацоўнічаць. Да чаго І. В. Сталін сам заяўляў аб гэтым. Але Стасен жадаў бы ведаць, ці лічыць І. В. Сталін, што падзеі ваіны, паражэнне фашысцкай восты, г. зн. Германіі і Японіі, змянілі сітуацыю і цяпер, калі будзе жаданне, можна спытацца на супрацоўніцтва паміж СССР і ЗША.

І. В. Сталін адказвае, што ён ніякім чынам не мог сказаць, што дзве розныя сістэмы не могуць супрацоўнічаць. Упершыню думка аб супрацоўніцтве двух сістэм была выказана Леніным. Ён — наш настаўнік, — гаворыць І. В. Сталін, і людзі, савецкія людзі — вучні Леніна. Мы ніколі не адступалі і не адступім ад указанняў Леніна. Яма, што ён, І. В. Сталін, сказаў, што адна ма, напрыклад, капіталістычная не жадае супрацоўнічаць, але гэта адносілася да галіны аніян, а не магчымасцяў супрацоўнічаць. У гэты дзень дзень магчымасці супрацоўнічаць, ён, І. В. Сталін, стаіць на пункце погляду на іна аб магчымасці і пажаданасці супрацоўнічаць паміж двума эканамічнымі сістэмамі. Така чынам, што датычыцца жадання народа аўністычнай партыі ў СССР супрацоўнічаць, такое жаданне ў іх ёсць. Бясспрэчна, такое супрацоўніцтва будзе толькі карысна абедзвум краінам.

Стасен адказвае, што гэта ясна. Тыя заявы, якіх ён упамінаў, былі зробленыя ў адным на XVIII з'ездзе партыі і на ў 1937 годзе. У гэтых заявах гутарка аб «капіталістычным абкружэнні» і «мана-стычным і імперыялістычным развіццём» інешняй заявы І. В. Сталіна ён, Стасен, рывываў, што цяпер, пасля паражэння Японіі ў ваіны, сітуацыя змянілася.

І. В. Сталін заяўляе, што ні на адным з'ездзе на адным пленуме Цэнтральнага Камітэта камуністычнай партыі ён, І. В. Сталін, не гаварыў маг гаварыць аб немагчымасці супрацоўнічаць двух сістэм. Ён, І. В. Сталін, гаварыў, што ён капіталістычнае абкружэнне і небяспека ду на СССР. Калі адзін бок не жадае супрацоўнічаць, дык гэта азначае, што існуе па-нападу. І, сапраўды, Германія, якая не па-ла супрацоўнічаць з СССР, напала на СССР. Іог СССР супрацоўнічаць з Германіяй? Так, іог мог супрацоўнічаць з Германіяй, але не-ме пажалалі супрацоўнічаць. У працэс-левым ку, СССР супрацоўнічаў-бы з Германіяй, ма як з лобой другой краінай. Як бачыце, адносіцца да галіны жаданняў, а не магчы-супрацоўнічаць.

Стасен заяўляе, што розніца паміж магчымасцю супрацоўнічаць і жаданнем супрацоўнічаць. За-існуе магчымасць супрацоўнічаць, але усёды ёсць жаданне супрацоўнічаць. Калі бок не жадае супрацоўнічаць, дык вынікам з канфлікт, ваіна.

Стасен гаворыць, што жаданне павінна быць д-ным.

І. В. Сталін адказвае, што ён павінен засвед-той факт, што ў рускіх ёсць жаданне су-працоўнічаць.

Стасен гаворыць, што ён рады гэта чуць і што адае закрываць заяву І. В. Сталіна адносна што эканамічныя сістэмы ЗША і Германіі ад-ныя. Ён павінен сказаць, што эканамічныя сістэмы ЗША і Германіі адрозніваліся адна ад дру-германія пачала ваіну.

але не было розніцы ў эканамічных сістэмах. Рэжым — фактар часовы, палітычны.

Стасен гаворыць, што шмат пісалася аб тым, што капіталістычная сістэма нараджае зло мана-полій, імперыялізма і прыгнечання рабочых. На яго, Стасена, думку ў ЗША ўдалося прадухіліць развіццё манапалістычных і імперыялістычных тэндэнцый капіталізма, прычым рабочыя ў ЗША значна ў большай меры карысталіся правам голасу, чым маглі думаць Маркс ці Энгельс. У гэтым заключаецца розніца паміж эканамічнай сістэмай у ЗША і той, якая існавала ў Германіі Гітлера.

І. В. Сталін гаворыць, што не варта захапляцца крытыкай сістэмы адзін аднаго. Кожны народ грываецца той сістэмай, якой ён жадае і можа трымацца. Якая сістэма лепшая — пакажа гісторыя. Трэба паважаць сістэмы, якія выбраны і ўхвалены народам. Ці дрэнная ці добрая сістэма ў ЗША — гэта справа амерыканскага народа. Для супрацоў-ніцтва не патрабуецца, каб народы мелі аднолька-вую сістэму. Трэба паважаць сістэмы, якія ўхвале-ны народам. Толькі пры гэтай умове магчыма супрацоўніцтва.

Што датычыцца Маркса і Энгельса, дык яны, безумоўна, не маглі прадбачыць тое, што ад-будзецца праз 40 год пасля іх смерці.

Савецкую сістэму называюць таталітарнай ці дыктатарскай, а савецкія людзі называюць амеры-канскую сістэму манапалістычным капіталізмам. Калі абодвы бакі пачнуць ляць адзін другога манапалістамі ці таталітарыстамі, дык супрацоў-ніцтва не атрымаецца. Трэба зыходзіць з гістарыч-нага факта існавання двух сістэм, якія ўхвалены народам. Толькі на гэтай аснове магчыма супра-цоўніцтва.

Што датычыцца захаплення крытыкай супроць манаполій і таталітарызма, дык гэта прапаганда, а ён, І. В. Сталін, не прапагандыст, а чалавек справы. Мы не павінны быць сектантамі, гаворыць І. В. Сталін. Калі народ пажадае змяніць сістэму, ён гэта зробіць. Калі ён, І. В. Сталін, сустракаўся з Рузвельтам і абмяркоўваў ваенныя пытанні, ён і Рузвельт не лялі адзін другога манапалістамі ці таталітарыстамі. Гэта значна дапамагло таму, што ён і Рузвельт устанавілі ўзаемае супрацоўніцтва і дамагліся перамогі над ворагам.

Стасен гаворыць, што гэтага роду крытыка з абодвух бакоў з часу заканчэння ваіны была адной з прычын, якія выклікалі непаразуменні. Ён, Стасен, жадаў бы ведаць, ці спадзяецца І. В. Сталін на больш шырокі абмен ідэямі, студэнтамі, настаў-нікамі, артыстамі, турыстамі ў будучым у тым вы-падку, калі будзе ўстаноўлена супрацоўніцтва паміж СССР і ЗША.

І. В. Сталін адказвае, што гэта будзе непазбежна, калі будзе ўстаноўлена супрацоўніцтва. Абмен таварамі вядзе да абмену людзьмі.

Стасен гаворыць, што ў мінулым паміж СССР і ЗША ўзніклі непаразуменні з-за таго, што ў со-вецкага боку не было жадання абменьвацца ідэямі, што выявілася ва ўвядзенні цензуры на паведам-ленні замежных карэспандэнтаў з Масквы. На-прыклад, адмаўленне газетце «Нью-Йорк Геральд Трыбюн» у дазvole мець свайго карэспандэнта ў Маскве было адной з прычын адсутнасці ўзаема-разумнення паміж народам СССР і ЗША.

І. В. Сталін адказвае, што выпадак адмаўлення ў візе карэспандэнту «Нью-Йорк Геральд Трыбюн» сапраўды меў месца. Але гэта непаразуменне — выпадковая з'ява, яно не звязана з палітыкай Со-вецкага ўрада. Ён, І. В. Сталін, ведае, што «Нью-Йорк Геральд Трыбюн» — салідная газета. Мае таксама значэнне той факт, што частка амерыкан-скіх карэспандэнтаў дрэнна настроена ў адносінах СССР.

Стасен адказвае, што такія карэспандэнты са-праўды ёсць. Карэспандэнту «Нью-Йорк Геральд Трыбюн» быў дадзены дазвол на прабыванне ў Маскве, але толькі на час сесіі Савета міністраў. Цяпер газета ставіць пытанне аб пасылцы свайго сталага карэспандэнта ў Маскву. «Нью-Йорк Геральд Трыбюн» з'яўляецца вядучым органам рэспубліканцаў, які набывае яшчэ большае значэнне цяпер пасля таго, як рэспубліканцы атрымалі большасць у кангрэсе.

І. В. Сталін гаворыць: «Гэта усёроўна, бо мы не бачым вялікай розніцы паміж рэспубліканцамі і дэмакратамі. Што датычыцца пытання аб карэ-спандэнтах, дык ён, І. В. Сталін, усмешліва адзін выпадак. У Тэгеране тры дзяржавы правялі кан-ферэнцыю, на якой яны прарабілі добрую работу ў дружэстнай атмасферы. Адзін амерыканскі карэ-спандэнт, прозвішча якога ён, І. В. Сталін, зараз не памятае, паслаў паведамленне аб тым, што на Тэгеранскай канферэнцыі прысутнічаў Маршал Цімашэнка, хоць яго ў сапраўднасці там не было, і што ён, І. В. Сталін, ударыў Маршала Цімашэнку на абедзе. Але гэта грубая і паклёпніцкая выдумка. Што-ж? Трэба хваліць такога карэспандэнта? На абедзе, на якім удзельнікі Тэгеранскай канферэн-цыі святкавалі 69-годдзе Чэрчыля, былі Чэрчыл, Брук, Легі і другія, да 30 чалавек, якія могуць быць сведкамі, што нічога падобнага не было. Тым не менш, гэты карэспандэнт паслаў у газету сваё выдуманнае паведамленне, і яно было апубліка-вана ў прэсе ЗША. Ці можна давяраць такому карэ-спандэнту? Мы, гаворыць І. В. Сталін, не лічым, што ў гэтым, влінаваты ЗША ці іх палітыка. Але такія інцыдэнты бываюць. Гэта стваряе дрэнны настрой ў савецкіх людзей.

Стасен гаворыць, што, вядома, ёсць прыклады безадказных паводзін карэспандэнтаў, якія пасылаюць няправільныя паведамленні. Але другія карэспандэнты папраўляюць памылкі першых, і з



ГЕНЕРАЛІСІМУС СОВЕЦКАГА САОУЗА І. В. СТАЛІН.

## ЗАГАД Міністра Узброеных Сіл Саюза ССР

9 мая 1947 года.

№ 24

г. Масква.

Таварышы салдаты і матросы, сяржанты і старшыні!

Таварышы афіцеры, генералы і адміралы!

Сёння савецкі народ і яго Узброеныя Сілы святкуюць Дзень Перамогі над фашысцкай Германіяй.

Два гады таму назад савецкі народ, яго армія, авіяцыя і флот, кіруючы нашым вялікім правадыром і палкаводцам таварышам СТАЛІНЫМ, поўнацю разграмілі фашысцкую Германію і пераможна завяршылі Вялікую Айчынную ваіну. Савецкі народ і яго Узброеныя Сілы не толькі абаранілі свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы, але і прынеслі вызна-ленне ад фашысцкага ярма народам Еўропы, у тым ліку германскаму народу.

Вітаю і віншую вас з днём усенароднай урачы-стасці — СВЯТАМ ПЕРАМОГІ над фашысцкай Германіяй.

У адзнаку СВЯТА ПЕРАМОГІ загадваю:

Сёння, 9 мая, даць салют у сталіцы нашай Радзімы — Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік, а таксама ў Калінінградзе, Львове і ў гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінградзе, Севастопалі і Адэсе — трыццаццю артылерыйскімі залпамі.

Няхай жывуць Узброеныя Сілы Савецкага Саюза, якія заваявалі перамогу над нямецкім фашызмам!

Няхай жыве Усесаюзная Камуністычная Партыя большэвікоў!

Няхай жыве гарацкі народ, народ-пераможца!

Няхай жыве наш правадыр і палкаводзец, Генералісідус Савецкага Саюза вялікі Сталін, натхніцель і арганізатар нашых перамог!

Вечная слава героям, якія загінулі ў баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Міністр Узброеных Сіл Саюза ССР  
Генерал арміі Н. БУЛГАНІН.

цягам часу людзі ведаюць, якім карэспандэнтам можна давяраць і якім нельга, і ў выніку мы бачым, што людзі разбіраюцца і аб'ядноўваюцца ў імя вялікіх ваенных намаганняў.

І. В. Сталін адказвае, што гэта так.

Стасен гаворыць, што кожны раз, калі карэспандэнт робіць яўна наўмысна зусім няправільныя зая-вы, яго газета аддае яго і, такім чынам, нашы га-зеты створаць для сябе кадры здольных і сумленных карэспандэнтаў.

І. В. Сталін гаворыць, што спачатку гэтыя карэ-спандэнты пішуць сенсацыйныя паведамленні, газеты публікуюць іх і зарабляюць грошы, а потым звальняюць гэтых карэспандэнтаў.

Стасен гаворыць, што друк, гандал і культурны абмен — вось тыя сферы, у якіх дзве сістэмы павінны знайсці сродкі налазіць свае ўзаема-адносіны.

І. В. Сталін гаворыць, што гэта правільна. Стасен заяўляе, што, як ён думае, калі не было-б цензуры на паведамленні карэспандэнтаў, гэта было-б лепшай асновай для супрацоўніцтва і ўзаемаразумнення паміж нашымі народамі, чым якая-небудзь другая аснова.

І. В. Сталін гаворыць, што ў СССР цяжка будзе абыйсціся без цензуры. Молатаў некалькі разоў спрабаваў гэта зрабіць, але нічога не атрымалася. Кожны раз, калі Савецкі ўрад адмяняў цензуру, яму даводзілася ў гэтым раскайвацца і зноў яе

ўводзіць. Увосень па-амінулага года цензура ў СССР была адменена. Ён, І. В. Сталін, быў у ад-пачынку, і карэспандэнты пачалі пісаць аб тым, што Молатаў прымусіў Сталіна паісці ў адпачынак, а потым яны сталі пісаць, што ён, І. В. Сталін, вернецца і выганіць Молатава. Такім чынам гэтыя карэспандэнты паказвалі Савецкі ўрад у выглядзе, свайго роду, звар'янца. Вядома, савецкія людзі былі абураны і зноў павінны былі ўвесці цензуру.

Стасен гаворыць, што, як ён цяпер разумее, І. В. Сталін лічыць магчымым супрацоўніцтва, калі ў наўнасці будзе воля і жаданне супрацоў-нічаць.

І. В. Сталін адказвае, што гэта зусім правільна. Стасен гаворыць, што ў справе павышэння жыццёвага ўзроўню вялікае значэнне мае механіза-цыя і электрыфікацыя, а скарыстанне атамнай энергіі ў прамысловасці мае вялікае значэнне для ўсіх народаў, уключаючы народы СССР і ЗША. Ён, Сталін, лічыць, што справа стварэння сістэмы інспектыравання, кантроля і аб'яднення па-за законам скарыстання атамнай энергіі ў ваенных мэтах мае вялікае значэнне для ўсіх народаў свету. Ці лічыць І. В. Сталін, што ёсць перспектывы рас-працоўкі пагаднення ў будучым аб кантролі і рэгу-ляванні вытворчасці атамнай энергіі і яе мірных скарыстанні?

# Запіс гутаркі тав. І. В. Сталіна

## з дзеячом рэспубліканскай партыі ЗША Гарольдам Стасенам

9 красавіка 1947 года

(Працяг)

І. В. Сталін адказвае, што ён на гэта спадзяецца. Паміж СССР і ЗША існуюць вялікія рознагалосі на гэтым пытанню, але, у канчатковым выніку, як ён, І. В. Сталін, спадзяецца, абодвы бакі зразумеюць адзін другога. На яго, І. В. Сталіна, думку, будуць устаноўлены міжнародны кантроль і інспектыраванне, і гэта будзе мець вялікае значэнне. Скарыстанне атамнай энергіі для мірных мэт выкліча вялікі пераварот у вытворчых працэсах. Што датычыцца скарыстання атамнай энергіі для мэт ваенных, дык гэта, напэўна, будзе забаронена. Гэтага патрабуюць жаданне і сумленне народаў.

Стасен гаворыць, што гэта адна з найбольш важных праблем. Калі яна будзе вырашана, атамная энергія стане найважнейшым добрадзеяннем для народаў усёго свету, а калі не, дык яна будзе найважнейшым праклёнам.

І. В. Сталін гаворыць, што, як ён думае, уласна ўстанавіць міжнароднае інспектыраванне і кантроль. Да гэтага ідзе справа.

Стасен дэжуе І. В. Сталіна за гутарку.

І. В. Сталін адказвае, што ён знаходзіцца ў распараджэнні Стасена і што рускія паважаюць сваіх гасцей.

Стасен гаворыць, што ён у неафіцыйным парадку гутарыў з Молатавым на канферэнцыі ў Сан-Францыска. Гэта гутарка вылілася ў запрашэнне наведаць Расію.

І. В. Сталін гаворыць, што, як ён мяркуе, у Еўропе цяпер вельмі дрэнна. Што думае аб гэтым п. Стасен?

Стасен адказвае, што наогул гэта правільна, але ёсць некаторыя краіны, не пацярпеўшы ад вайны, якія знаходзяцца не ў такім дрэнным становішчы. Напрыклад, Швейцарыя і Чэхаславакія.

І. В. Сталін гаворыць, што Швейцарыя і Чэхаславакія — маленькія краіны.

Стасен гаворыць, што вялікія краіны знаходзяцца ў вельмі дрэнным становішчы. Эканамічныя праблемы, перад якімі яны стаяць, гэта праблемы фінансаў, сыравіны і прадуктаў харчавання.

І. В. Сталін заўважвае, што Еўропа такая частка свету, дзе многа фабрык і заводаў, але адчуваецца недахоп сыравіны і прадуктаў харчавання. У гэтым трагедыя.

Стасен гаворыць, што нізкі ўзровень здабычы вугалю ў Руры прывёў да недахопу вугалю ў Еўропе.

І. В. Сталін гаворыць, што ў Англіі таксама адчуваецца недахоп вугалю і што гэта вельмі дрэнна.

Стасен гаворыць, што на шчасце здабыча вугалю ў ЗША знаходзіцца на высокім узроўні. У ЗША ў суткі здабываецца 2 млн. тон бітумінознага вугалю. У выніку гэтага ЗША мелі магчымасць вялікую колькасць вугалю адпраўляць у Еўропу.

І. В. Сталін заўважвае, што справы ў ЗША нядрэнныя. Амерыка абаронена двума акіянамі. На поўначы з ёю мяжуе слабая краіна Канада, а на поўдні — слабая краіна Мексіка. Злучаным Штатам няма чаго іх баіцца. Пасля вайны за незалежнасць ЗША на працягу 60 год не ваявалі, карысталіся мірам. Усё гэта дапамагло хуткаму развіццю ЗША. Апрача таго, насельніцтва ЗША складаецца з людзей, якія даўно ўжо вызваліліся ад прыгнёту каралей і зямельнай арыстакратыі. Гэта акалічэнне таксама зрабіла больш лёгкім бурнае развіццё ЗША.

Стасен заўважвае, што яго прадзед уцёк ад імперыялізма з Чэхаславакіі. Безумоўна, геаграфічнае становішча ЗША было вялікай дапамогай для ЗША. Нам пашанцавала, гаворыць Стасен. Праціўніку было нанесена паражэнне далёка ад нашых аерагоў. ЗША мелі магчымасць зрабіць рэканверсію і пасля заканчэння вайны аднавіць вытворчасць у шырокім маштабе. Цяпер задача ў тым, каб пазбегнуць дэпрэсіі і эканамічнага крызіса.

І. В. Сталін пытаецца, ці чакаецца эканамічны крызіс у ЗША?

Стасен адказвае, што ён не чакае эканамічнага крызіса. Ён, Стасен, верыць у тое, што можна рэгуляваць капіталізм у ЗША і стабілізаваць заняцасць на высокім узроўні, пазбегнуўшы якога-небудзь сур'ёзнага крызіса. Але галоўная задача заключаецца ў тым, каб пазбегнуць крызіса ў эканамічнай сістэме ЗША. Але калі ўрад будзе весці мудрую палітыку і калі будуць улічаны з'явіліся ў 1929—1930 гадоў, у ЗША будзе панаваць рэгуліруемы, а не мананалістычны капіталізм, што дазволіць пазбегнуць крызіса.

І. В. Сталін гаворыць, што для гэтага неабходны вельмі моцны ўрад, які меў-бы вялікую рашучасць.

Стасен гаворыць, што гэта правільна і што, апрача таго, народ павінен зразумець меры, накіраваныя да стабілізацыі і падтрымкі эканамічнай сістэмы. Гэта новая задача, бо ў эканамічных сістэмах свету не было паралелі гэтаму.

І. В. Сталін гаворыць, што ёсць адна спрыяльная ўмова для ЗША, якая заключаецца ў тым факце, што два канкурэнты ЗША на сусветных рынках — Японія і Германія — адхілены. У выніку гэтага попыт на амерыканскія тавары ўзрастае, і гэта створыць спрыяльныя ўмовы для развіцця ЗША. Такія рынкі, як Еўропа, Кітай і Японія, адкрыты для ЗША. Гэта дапамога ЗША. Такіх умоў раней ніколі не было.

Стасен гаворыць, што, з другога боку, на гэтых рынках няма сродкаў для аплаты і яны, такім чынам, з'яўляюцца цяжарам, а не выгадным бізнесам для ЗША. Але, безумоўна, адхіленне Германіі і Японіі, двух носьбітаў імперыялістычнай небяспекі, з'яўляецца вялікай добрадзеяннасцю для ЗША і для другіх краін з пункту гледжання міру. Безумоўна, сусветны гандаль у мінулым не быў фактарам, які мае вялікае значэнне для ЗША. Рынк ЗША былі абмежаваны межамі ЗША або межамі заходняй часткі заходняга паўшар'я.

І. В. Сталін гаворыць, што да вайны, прыкладна, 10 проц. амерыканскай вытворчасці экспартавалася ў другія краіны. Што датычыцца пакупной здоль-

насці, дык ён, І. В. Сталін, гумае, што купцы знойдуць сродкі, будуць купляць на іх амерыканскія тавары і перапрадаваць іх сялянам у сваіх краінах. Купцы ў Кітаі, Японіі, у Еўропе і Паўночнай Амерыцы накіпілі грошы. Цяпер экспарт ЗША павялічыцца, магчыма, да 20 проц. Ці правільна гэта?

Стасен гаворыць, што ён гэтага не думае.

І. В. Сталін пытаецца: «Сур'ёзна?».

Стасен адказвае сцвярджаючы і гаворыць, што калі экспарт ЗША павялічыцца да 15 проц., дык ён будзе лічыць, што Злучаным Штатам пашанцавала. Большасць купцоў накіпілі мясцовую валюту, якая ў большасці выпадкаў блакіравана і непадыходзіць для трансфера. Такім чынам, па яго, Стасена, адценні, экспарт ЗША не перавысіць 15 проц.

І. В. Сталін гаворыць, што калі, аднак, прыняць пад увагу аб'ём вытворчасці ў ЗША, дык 15 проц. будзе немагчыма лічба.

Стасен згаджаецца з гэтым.

І. В. Сталін заўважвае, што, як кажуць, амерыканская прамысловасць мае цяпер шмат заказаў. Ці правільна гэта? Кажуць, што заводы ў ЗША не могуць паспяваць выконваць гэтыя заказы і што ўсе заводы загружаны на 100 проц. Ці правільна гэта?

Стасен адказвае, што гэта правільна, але гэтыя заказы ўнутранага характару.

І. В. Сталін заўважвае, што гэта вельмі важна.

Стасен гаворыць, што ўдаецца задаволіць патрэбы ў прадуктах харчавання, жаночым адзенні і абутку, але выраб станкоў, аўтамабіляў, паравозаў адстае.

І. В. Сталін гаворыць, што ёсць паведамленні ў амерыканскай прэсе аб тым, што хутка надыйдзе эканамічны крызіс.

Стасен гаворыць, што ў прэсе былі паведамлены аб тым, што ў лістападзе месяцы мінулага года колькасць беспрацоўных у ЗША павінна была дасягнуць 8 мільянаў чалавек. Аднак гэтыя паведамленні аказаліся няправільнымі. Задача заключаецца ў тым, каб нівеліраваць высокі ўзровень вытворчасці і дабівацца стабілізацыі, пазбягаючы эканамічнага крызіса.

І. В. Сталін заўважвае, што Стасен, відавочна, мае на ўвазе рэгуляванне вытворчасці.

Стасен адказвае, што гэта правільна, і гаворыць, што ў Амерыцы ёсць людзі, якія сцвярджаюць, што будзе дэпрэсія, але ён, Стасен, настроен больш аптымістычна і сцвярджае, што амерыканцы здоліць пазбегнуць дэпрэсіі, бо ён, Стасен, можа канстатаваць наяўнасць у людзей больш глыбокага разумення рэгулявання, чым раней.

І. В. Сталін пытаецца: «А людзі справы? Ці захочуць яны быць рэгуліруемымі і падлягаць абмежаванням?».

Стасен гаворыць, што людзі справы звычайна прырэчаць гэтаму.

І. В. Сталін заўважвае, што, безумоўна, яны будуць прырэчаць.

Стасен гаворыць, што, аднак, яны разумеюць, што дэпрэсія 1929 г. не павінна паўтарыцца, і яны цяпер лепш разумеюць неабходнасць рэгулявання. Безумоўна, неабходны высокая ступень рэгулявання, вялікая колькасць рашэнняў і затым разумныя дзеянні ўрада.

І. В. Сталін гаворыць, што гэта правільна.

Стасен заўважвае, што гэта неабходна пры ўсіх сістэмах і формах урада. Калі робіцца памылкі пры любой форме урада, дык гэта дрэнна для народа.

І. В. Сталін згаджаецца з гэтым.

Стасен гаворыць, што Японія і Германія прадэманстравалі гэта.

І. В. Сталін гаворыць, што ў гэтых краінах эканоміка кіравалі ваенная, якая нічога не разумелі ў эканоміцы. Напрыклад, у Японіі эканоміка кіравалі Тодзіо, які ведаў толькі, як ваяваць.

Стасен гаворыць, што гэта правільна. Ён, Стасен, удзячны І. В. Сталіну за прадастаўленую яму магчымасць пагутарыць з І. В. Сталіным і за той час, які яму аддаў І. В. Сталін.

І. В. Сталін пытаецца, як доўга мае намер Стасен прабыць у СССР.

Стасен адказвае, што заўтра ён хоча паехаць у Кіеў, а затым ён хоча засведчыць сваю павагу долбесным абаронцам Сталінграда і пасля гэтага ён мае намер выехаць з СССР праз Ленінград. У час абароны Сталінграда ён, Стасен, знаходзіўся ў амерыканскім флоце ў Ціхім акіяне, дзе з напружанай увагай сачылі за эпапеей Сталінграда.

І. В. Сталін гаворыць, што адмірал Німіц — відаць вельмі буйны ваенна-марскі кіраўнік.

І. В. Сталін пытаецца, ці быў Стасен у Ленінградзе.

Стасен гаворыць, што ў Ленінградзе ён яшчэ не быў і што ён збіраецца выехаць з СССР праз Ленінград.

І. В. Сталін гаворыць, што ён многа атрымаў ад гутаркі са Стасенам.

Стасен гаворыць, што і ён шмат карыснага атрымаў ад гутаркі з І. В. Сталіным для сваёй работы ў галіне вывучэння эканамічных праблем.

І. В. Сталін гаворыць, што да вайны ён таксама многа займаўся эканамічнымі праблемамі і што ваенным ён стаў у сілу неабходнасці.

Стасен пытаецца, ці можа ён атрымаць запіс гутаркі, які вёў Паўлаў, і ці можа ён, Стасен, атрымаць дазвол пагаварыць з карэспандэнтамі, калі ён убачыць іх, аб гэтай гутарцы.

І. В. Сталін гаворыць, што Стасен можа атрымаць запіс гутаркі і што Стасен, безумоўна, можа пагаварыць з карэспандэнтамі аб гутарцы, бо хаваць тут няма чаго.

### ЗАУВАГА

Гэты тэкст запісу гутаркі І. В. Сталіна з п. Стасенам быў уручаны пану Стасену ў Маскве, прычым тэкст выказванняў Стасена быў ухвалены Стасенам, а тэкст выказванняў І. В. Сталіна быў ухвалены Сталіным.

Тым не менш у апублікаваным амерыканскай прэсай тэксце гутаркі дапушчаны рад адвольных змен і недакладнасцей.

# ВОІН-ПЕРАМОЖЦА

Свята Перамогі, якое мы сёння святкуем, савецкі чалавек здабуў у цяжкай барацьбе. Што перажыў і адчуў ён, гэты чалавек-пераможца ў баях, каб зрабіць перамогу сваім святкам? Наўрад ці дасць хто будучаму чытачу лепшае ўяўленне аб гэтым, чым можа даць пісьменнік, які жыў адным жыццём і аднымі думкамі і імкненнямі з воінам.

Вайна паставіла беларускую пазію на перадавую лінію. Ад гэтага пазіі набыла свежую сілу і стала непараўнальна мацнейшай, чым да вайны. Асабліва моцна загучала беларуская лірыка. У ёй найбольш поўна адлюстраваліся пачуцці і думкі чалавек-пераможцы. Лірычны герой беларускіх ваенных вершаў — гэта перш за ўсё жае, суровы, выпрабаваны, узлужыны ў праванне сваёй і ў перамозе. Такім бачым мы яго і ў вершах нашых выдатных паэтаў А. Куляшова, М. Танка і П. Панчанкі, і ў маладой лірыцы паэтаў-франтавікоў М. Сурчанова, Л. Гаўрылава, К. Кірсевікі. Глыбокачалавечы і непадзісны — такім паўстае садаец перамогі амаль з кожнага верша. Нават сум па Радзіме і па загінуўшых блізкіх і родных людзях у многіх вершах вельмі стрыманы. Ён ніколі не пераходзіць у роспач і адчуваецца больш па-за радкамі, чым у саміх радках. Вось радкі з верша А. Куляшова «Над брачкай магілай», характэрныя ў гэтых адносінах:

На паўночным заходзе ёсць руская  
вёска Лажаны.  
Там, нібы ў Беларусі, і вербы растуць  
і рабаны.  
Там хлапцы беларускія чэсна галовы  
злажылі.  
Мы без слёз іх хаваем,  
Памятаем  
Пра свой абавязак,  
Нашы слёзы саромяцца мужных  
вінтоў і касак.

У гэтых радках — вобраз непахісных змагароў за перамогу. Яны нават сабе не прызнаюцца, што ім балюча ад гэтых страг. На іх твары толькі гнеў і рашучасць, кожны з іх згуртаваны, пацігнуты, метанакіраваны.

Гэтым-жа настроем прасякнуты шырыня вершы М. Сурчанова, які аддаў сваё

жыццё справе перамогі. У яго вершы «Ліст да маці» чытач адчувае высокароднасць і сардэчнасць у пачуццях воіна-пераможцы.

Ля хатніцы таёй сасновай  
Скрозь байцы у шынеях, бушлатах.  
Маці!  
Стрэнь іх там добрым словам.  
Пачастуй, чым наш край багаты.

Можа стацца,  
Ад кулі элое  
Зліжучы многія ў час атакі...  
Ты прыкрыў іх навекі.  
Мягай  
Усцялі іх магілы-курганы  
І паплач, як над сынам чакалым,  
Майскай раніцай снівавай.

Паэт-барацьбіт непарыўна звязаны са сваім лірычным героем. У гэтых радках ёсць тое, што застаецца назаўсёды сяржым — жывая душа паэта-грамадзяніна.

Багата напісана хвалюючых вершаў пра воінаў-пераможцаў. Беларуская лірыка ваенных год дасягнула значных поспехаў. Але адной лірыцы не пад сілу зрабіць тое, што можа зрабіць эпічная пазіія, якая мае даць больш шырока і змястоўна абгуляненні. І гэта зразумела. Калі ўзяць, скажам, такія пэмы, як «Сцяг брыгады» А. Куляшова і «Янук Сяліба» М. Танка, дык заўважым, што ў галоўных вобразах гэтых твораў адлюстраваны ўсе тыя пасобныя рысы лірычнага героя, якія раскіданы па шматлікіх лірычных вершах. Перад намі паўстаюць яркія вобразы воіна Алеся Рыбкі і партызана Янкі Сялібы з усімі іх перажываннямі, імкненнямі і марамі. Першы — разнажылы, стрыманы, другі — узвесаў, лютуенны, нятрыманы ў сваёй любові і нянавісці. А між тым абодва яны — людзі дзеяння, шырыня, сумленныя і ўпартыя. У іх агульнае гора-страта сям'і і родных месці, агульная мэта — помста і перамога, адзіная і непахісная вера ў перамогу.

Я праіду з табой мараю дарог,  
Мой гадзіннік, мой браце,  
І я ўбачу час перамогі.  
На тваім цыфербляце,—  
звяртаецца Рыбка да свайго гадзінніка. У няўхільную перамогу ўзлужылі і Янук Сяліба; ён ведае, што

... праз цемру аблокаў,  
Прабіўшыся, зазаяе сонца зноў.

Гэтая вера ў перамогу выдзе мужна-барацьбітоў праз усе выпрабаванні. Рыбка-салдат, Сяліба-партызан. Салдату, як і партызану, давялося прывацца па тылах ворага да сваіх. Часць, у якой служыў Рыбка, трапіла ў абкружэнне. На яго сумленні — выратаваць бацьву сяг брыгады. Пасля доўгіх і цяжкіх вандраванняў Рыбка дасягнуў сваёй мэты. І зноў пад чырвоным палотнішчам пайшла брыгада ў бой.

У Сялібы ворагі забілі маладую казаную жонку і дзеця. Самога яго цяг парэвалі. Але водзі яго да перамогі і не зламала. Як і Рыбка, ён карае за нікаў і маладушныя і ніколі не скардзіцца на свой цяжкі лёс. Слова Рыбка тым, што ў час, калі гаруе народ, ён хоча падзяліць з ім яго нягоды, можа аднесці да ўсёй беларускай пазіі. Жаданне падзяліць усе цяжкасці, пакуты сваім народам і быць шчаслівым то разам з ім — гэта характэрная рыска нашай ваеннай пазіі.

Чытач не ведае, што здарыўся з Рыбкам і Сялібам у наступных баях. Паэты не казалі аб гэтым. Але ў сумленні чытач, што яны жылі і і замі з намі святкуюць завабаваную перамогу. Мы не можам аднесці іх да загінуўшых, бо яны — уласнае непражэццё народа.

Калі перачытаем пасляваенныя вершы і пэмы, адразу-ж пазнаем любімых нашых ваенных герояў у будаўніках, якія аднаўляюць гарады і сёлы, у калгасніках, якія імкнучыся засяць кожны кавалачак глебы, у рабочых, якія ўздымаюць якасць і колькасць прамысловых вырабаў.

Многае дасягнута нашай ваеннай і пасляваеннай пазіі. І ўсё-ж трэба прызнаць, што ён яшчэ не ўсё зроблена для стварэння вобраза савецкага чалавек-пераможцы, воіна і працаўніка.

Гераічныя подзвігі савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны і ў час мірнай стваральнай працы даюць удзячны матэрыял нашым літаратарам для стварэння вобразаў пераможцаў.

Зм. КАВАЛЕВ.

# ВОСТРАЎ ДРУКУ

У студзені 1943 года ў штаб злучэння міненскіх партызан, які стаў на Любаньшчыне, прылецеў цікавы пасажыр. Ён прывёз з сабою незвычайны груз — некалькі чамаданцаў розных памераў. Чамаданы былі самаы звычайныя, новенькія, абобіты шэрым драматанам. Той-сэй спрабаваў як-колечы зазірнуць у сярэдзіну іх, але высокі мужчына ў чорным кажуку спакойна папярэдзіў:

— Не чапайце, узарэццалі!

Ніхто з партызан, апроч камандвання, так і не ведаў, што за чалавек прыляцеў сюды і што ён такое дзіўнае прывёз.

Нядоўга жыві гэты чалавек і ў штабе. Ужо назаўтра раніцою, склаўшы свае рэчы на сані, ён некуды выехаў адсюль.

Так у глухой палескай вёсцы Гардзязьчыч, ахінутай з усіх бакоў лясамі і балотамі, з'явіліся незнаёмыя людзі і ціха асталіся ў двох крайніх хатах. Пад глыбокай канспірацыяй пачала дзейнічаць падпольная рэдакцыя газеты «Звязда». Рэдактар газеты Міхаіл Парфенавіч Барашка, які прыехаў з Масквы, прывёз у чамаданях партызанскі друкарскі станок і наборныя касы са шрыфтам, прывёз паперу, фарбы, падшыўкі «Правды» і «Известий».

Апрача Барашка і мяне, у рэдакцыі працавалі — былі рэдактар Любанскай раённай газеты Пліл Касцюкевіч і былы супрацоўнік Капаткевіцкай газеты.

Гэта быў маленькі, але дружны калектыў. Ужо на трэці дзень пасля прылёту Барашкава — 27 студзеня 1943 года — быў выпушчаны першы нумар «Звязды». «Мацней удары па нямецкіх захопніках!» — заклікала газетная «шапка» беларускі народ. Газета расказвала пра тое, што робіцца на фронтах Айчыннай вайны, пра баявыя справы партызан, пра зверствы немцаў у нашым краі.

Памятую, з якой велізарнай радасцю быў сустрэты нумар «Звязды» ад трэцяга лютага 1943 года. У ім быў змешчаны прыняты намі па радыё, Загад таварыша Сталіна па войсках Данскога фронту і паведамленне савецкага інфармбюро: «Нашы войскі поўнацю скончылі ліквідацыю ня-

мецка-фашысцкіх войск, абкружаных у раёне Сталінграда». Святам было для кожнага партызана, для кожнага калгасніка прычытаць гэты нумар «Звязды». А падпольшчыкі з Мінска перадалі нам такое цікавае паведамленне. Нумар «Звязды» ад трэцяга лютага трапіў да адной салынікі з Люшчына. Пра гэта даведзіліся міненскія чыгуначнікі. Яны паслалі туды свайго чалавек, але сялянка ні за што не хацела аддаць газету. Чыгуначнікі не адставалі ад не і ўсё-ж здабылі нумар «Звязды».

Вясною мы пераехалі ў другую вёску, а яшчэ пазней — на закінуты глухі востраў сярэд Любаньскіх балот. У гэты час Міхаіл Парфенавіч атрымаў радыёграму з Масквы ад Паншелямона Кандратавіча Панамарэнікі: «Задаволены вашай працай. Мы прадстаўлены да ўрадавай узнагароды». Увесё калектыў рэдакцыі быў урадаваны такой высокай ацэнкай нашай працы і з яшчэ большай энергіяй узяўся за справу.

Нечакана для нас месцазнаходжанне рэдакцыі набыло сваю назву: «Востраў Друку». Аднойчы ў штабе злучэння мяне спынілі высокі партызан у кубанцы і казакіне і пытаецца:

— Вы ці не з «Вострава Друку»?

Крыху здзіўлены такім запытаннем, я ўсё-ж адказаў:

— Так.

— Будзем знаёмы, — прадаўжаў ён. — Я камісар брыгады 125—Гарбач, а да вайны быў старшынёй сельсавета. Я вам прывёз артыкул пра былы наш лепшы калгас — «10-годдзе БССР», — і ён падаў мне аркуш паперы.

З таго часу я не раз чуў сярэд партызан назву «Востраў Друку». Яна ўспаміналася з нейкай асаблівай цеплыняй.

Міхаіл Парфенавіч Барашка здзіўляў нас сваёй інстонасцю ў працы. Ён не шукаў ні хвілінкі спакою. Усё ад літаратурнай апрацоўкі матэрыяла і перапіскі яго на чыстую (бо наборшчыкі не разумелі больш іх аднаго почарку) да карэктарскай вычкі Міхаіл Парфенавіч рабіў сам. Разам з гэтым ён знаходзіў час, каб пагутарыць з сакратаром падпольнага аб-

кома комсамола, які прыйшоў да яго парадзі, як да члена бюро ЦК ЛКС падзяліцца думкамі з тым, ці другім дактарам раённай газеты, прыехаўшым нас, каб паўчытка. Бязмежная любоў Радзімы давала яму невычэрпны сіл працы.

Хачу

# СЛАВА СОВЕТСКОМУ НАРОДУ, НАРОДУ-ПЕРАМОЖЦУ!

\*\*\*

\*\*\*

\*\*\*



На здымку: бригада артыстаў Беларускага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы, якая выязджала для выступленняў на Калінінскі фронт (злева направа): В. Яніпольскі, В. Пола, Л. Рахленка, З. Стома, Г. Глебаў, Р. Кашэльніцава, П. Пекур, Я. Зайчык, Э. Шапка і З. Лідская.

Фота Г. Бугаенкі.

Алесь Пысін

## МАГІЛЕЎСКІ ШОЎК

За Масквою, у тылу глыбокім,  
За паўсвета ад Дняпра-ракі,  
Сцяг гвардзейскі магілеўскім шоўкам  
Вышывалі рускія жанкі.

Нібы вытканы з зарнін, з малакан,  
Сцяг на полі бою палымнеў.  
За Радзіму ў джыкі бой вала мас  
Дружба наша і народны гнёў.

І жыць Ільч глядзеў са сцяга,  
Пад якім на захад полк ішоў.

Прашмеў над сценамі райстага  
Славой гучнай магілеўскі шоўк.

Вось таму—і ў працы мы гвардзейскім,  
На парэдным краі, дзе цапей,  
Гэта бой ідзе, каб неўзабаве  
У перастуку і сикер і сэрцаў  
Мы не забываем дні траншей.

І шумяць пламы на лесасплаве,  
У звоне цэгля, стаі Магілеў.  
Гэта бой ідзе, каб неўзабаве  
Краі шчаслівы наш у новай славе  
Лепшым ў свеце шоўкам расквітнеў.

## СЯЎБА ІМЯ ПЕРАМОГІ

Апошні штурм пазіцыі зымі вясна пра-  
вила ў канцы сакавіка. Бой быў нядоўгім,  
за які-небудзь тыдзень зіма склала ўсю  
сваю сцюдзёную зброю. Сышоў з палёў  
снег, вываліліся ад лёду рэкі, задымілі-  
ся парай палі пад промянімі шчодрата  
вясення сонца. І хаця кожны чакаў вясну,  
ведаў аб неўхільнай яе хадзе, усё-ж яна,  
як заўсёды, і здзівіла і ўсхвалявала ўсіх  
сваім прыходам — раптам зазеленела  
трава на сонечных узгорках, запахлі пу-  
шышкі на чорных галінках дрэў,  
зазвінелі пяснямі жаўранкі ў полі,  
рознагалосна заспявалі птушкі ў лесе.  
І воль у непрыкметным і хуткім бегу  
дзён надшлі веснавыя работы ў полі,  
якія вырашаюць вынік усяго гаспадарча-  
га года калгаснай вёскі.

Калгас імя Молатава, Мінекага раёна,  
прыход вясны сустрэў у поўнай гаспадар-  
чай гатоўнасці. Паводле старога франта-  
вога значкі старшыня калгаса, у нядаўнім  
капітан Савецкай Арміі, Вячаслаў Іосіфа-  
віч Бушонак перад самым надыходам па-  
сёўнай ішчэ раз асабіста, як бывала ра-  
біў перад боем, абшоў і правярнуў усю  
сваю гаспадарку. На канюшні агледзеў  
каней, прыкнёў з коняхомі, якіх коней  
спараваць для працы, каму з калгаснікаў  
даручыць іх на час ворыва. Правярнуў, як  
падагна на конях зброю. Агледзеў, ці  
няма браку ў працы кавалёў, ці ў поўнай  
спраўнасці плугі, бароны, сьвяркі, культы-  
ватары. На складзе ішчэ раз правярнуў, ці  
ў добрым годзе насенні фонд. Амеры-  
каваў з бригадзірамі, Паўлам Панкоўскім  
і Іванам Працкевічам, увесь да дробяной  
план пачату работ — і з якога поля па-  
чынаць трэба ворыва, і што напачатку  
сёньня, на які ўчастак звяртаць больш  
увагі, як рэзерваваць людзей.

Абход і праверка заспакоілі старшыню.  
Усё было гатова да ударных дзён пасяў-  
ной. І ледзь толькі ссылі з палёў ве-  
снавыя воды, і на сонечных узгорках змя-  
ла падсохла да той ступені, калі ўжо  
можна было пачынаць ворыва, плугары  
выехалі ў поле. Людзі з першага-ж дня  
увайшлі ў плаўны рытм напружанай  
вясновай працы.

Поспех дружнай і суладнай працы ў  
сельгаспадарчай арцелі шмат у чым  
залежыць ад здольнасцей калгаснага  
важжа — старшын калгаса. Вялікае зна-  
чэнне мае і яго асабісты прыклад. Тое,  
як сам старшыня змагаецца за поспехі  
свайго калгаса, за дабрабыт членаў арцелі,  
як сам ён ставіцца да працы і павя-  
жае дысцыпліну, уплывае і на працоўную  
дысцыпліну калгаснікаў, і на іх адносіны  
да калгаснай гаспадаркі. Вячаслаў Бушо-  
нак — энергічны, ініцыятыўны чалавек,  
з добрымі арганізатарскімі і гаспадарчымі  
здольнасцямі, з выдатным веданнем лю-  
дзей, умельствам разумець іх з паўслова.  
Есць у ім і ішчэ адна важная для кіраў-  
ніка рыса — бачыць і высока цаніць  
добрае ў людзях, заўважаць і вырашчы-  
ваць гэтак добрае.

Нам давялося пазнаёміцца з многімі  
людзьмі калгаса, і мы пераканаліся, што  
няма ў гэтым дружным і працавітым ка-  
ляктыве людзей нядабайных, або такіх,  
якія аддавалі-б удаснай прысядзібай  
дзялянкам перавагу над калгасным по-  
лем. Вось звычайна другой бригады, адзін  
з выдатных плугароў калгаса, Іван Паў-  
лавіч Чупрыс. У пісьме бедарускіх  
калгаснікаў таварышу Сталіну ён узяў  
абавязальства дабіцца не менш 100 пу-  
доў зернявых з гектара і 30 тон бульбы,  
і цяпер ён на ворыве і сямбе амаль што-  
дзённа перавыконвае нормы. Вось другі  
плугар, Лашукевіч Іван. Ён узорвае за  
дзень да 0,75 гектара, выконваючы норму  
на 120—150 процантаў. Звычайна агарод-  
най бригады Паліччук Тацяна трымае  
сцяг пяршынства ў калгасе на сямбе га-  
родных культур; калгасная кавалі Салоў-

скі Іосіф і Хмялеўскі Міхаіл выдатна  
падрывалі інвентар да вясны; звычайна  
парыковай гаспадаркі Мурашка Марыя,  
бригадзіры Панкоўскі і Працкевіч — усё  
гэта людзі, адданыя калгасу, калгаснай  
працы. Сельгасарцель імя Молатава трой-  
чы ўпамнаецца ў пісьме таварышу  
Сталіну. Калгаснікі ўзялі на сябе абавя-  
зак дабіцца высокіх ураджаяў бульбы,  
гароднін, зернавых, і цяпер усё іх дум-  
кі накіраваны да аднаго — добра і ў час  
засець поле, зрабіць усё, каб ураджай  
спраўдзіў надзеі, каб выканаць слова,  
дадзенае правядураў.

У працы калгаса выразна адчуваецца  
суладнасць, арганізаванасць.

...7 гаўзі райцы. Да канюшні з'яўляю-  
ца на «нараку» ўсе — плугары, сьейбіты,  
баранавальшчыкі, жанчыны з агародных  
звеньяў, бригадзіры. Атрыманы заданні.  
Кожны ведае сваё месца. Хто ідзе ў  
поле, хто на гарод, хто ў сад, хто на  
парыковай гаспадарку.

— Вам сёння пад ячмень араць каля  
дарогі, — гаворыць бригадзір Працкевіч  
звычайнаму Івану Чупрысу.

— Рэкорды ўчастак, — заўважае Бу-  
шонак, — глядзіце-ж, каб без агрэхаў  
аралі, ды палгайце.

— А мы, таварыш старшыня, ні на якім  
полі агрэхаў не даем, — усміхаецца Чу-  
прыс, вываджаючы з канюшні коней. — Ты,  
бригадзір, паклапаціся, каб усед і культы-  
ватары прыйшлі, каб не марудзілі мы з  
сёлаў.

Бушонак ў гэтыя дні цяжка сустрэў у  
канцэлярыі калгаса. Яшчэ да «нарадкаў» ён  
абходзіць гаспадарку, наведвае фермы,  
канюшні, склад. Свой рабочы кабінет, з  
прычыны недахопу ў калгасе памяшкан-  
няў, старшыня аддаў бригадзе; у ім ця-  
пер яравізеўца ранняя бульба.

— Мой кабінет цяпер у полі, — жартуе  
Вячаслаў Іосіфавіч.

Іван Чупрыс, узяўшы абавязальства  
дабіцца высокіх ураджаяў, імкнецца, каб  
споўніць слова. Ён ведае, што ўраджай  
не прыходзіць сам, яго трэба зававаць.  
На поле, прызначанае пад бульбу, ішчэ  
ўвоўсень было рассяяна па 7 цэнтнераў  
калітну на гектар, цяпер вывезена па 20 тон  
гною. Будзе праведзена таксама паджор-  
ка глебы торфам. Зернавыя таксама да-  
глядаюцца з поўным улікам патрабаван-  
няў агратэхнікі.

— Ордэн гэтак чалавеку ўжо забяспечы-  
чаны, — гаворыць Вячаслаў Іосіфавіч. —  
Але-ж нам трэба, каб увесь калгас атры-  
маў багаты ўраджай.

Гэтай задачы падпарадкавана ў калгасе  
ўсё. Тут ужо нарыхтаваны калійныя  
ўгнаенні для падкормкі ўсёй плошчы  
зернавых, праводзіцца баранаванне азійных.  
Характэрна адна цікавая рыса, якая  
сведчыць аб нараджэнні новых калектыв-  
ных пачуццяў у людзей калгаснай вёскі.  
У суседнім калгасе імя Сталіна, дзе амаль  
усё загінула ў час вайны, некапае і ця-  
главай сілы інвентару, няма нават даста-  
чковай колькасці насення, каб выканаць  
дзяржаўны план вясеву. Калі Бушонак  
расказаў аб гэтым на сходзе, молатаўцы  
адзінадушна парашалі дапамагчы калгасу.  
Узаемадапамога зрабілася цяпер асноўным  
прычынам адносін паміж калгасамі.

... Вяснавыя работы ў калгасе ў поў-  
ным разгары. Палеткі пакрыты лапуш-  
кай, што пры добрым годзе азійных,  
які і яравыя, дадуць з гектара не меней  
ста пудоў. Працоўны сумленна, самаад-  
дана, не шкатуючы сіл у гарачыя дні  
вясны, мкнатуцца з радасцю чакаючы  
ураджая. Яны ўзвучаны, што свай пра-  
ціл забяспечыць сабе багатае жыццё, што  
споўняць урачыстае слова, дадзенае вялі-  
каму правядураў Сталіну. Хутка на па-  
летках калгаса закрусе новы ўраджай  
імя Перамогі.

Усевалад КРАЎЧАНКА.

## ЗВАРОТ

да ўсіх дзеячоў савецкай навукі, літаратуры і мастацтва, да навуковых, грамадскіх і іншых арганізацый і ўстаноў Савецкага Саюза

Дарогія таварышы!

Паспяховае ажыццяўленне вялікай за-  
дачы пабудовы кмуністычнага грамадст-  
ва патрабуе сістэматычнай і шырокай ра-  
боты па ўздыму культуры працоўных,  
узмяцнення работы па кмуністычнаму  
выхаванню савецкага народа, нястомнай  
барышчы за поўнае пераадоленне пера-  
жытка капіталізма ў свядомасці людзей.  
Савецкая сацыялістычная, сапраўды  
народная інтэлігенцыя, непарушымі ўза-  
мі звязаная з рабочымі і сялянскімі, лічыць  
іспытаную работу па палітычнай і культ-  
турнай асвеце шырокіх мас працоўных  
сваім найпершым свяшчэнным абавязкам.

Пастаўлена таварышам Сталіным вялі-  
ка ўздыму культурна-тэхнічнага ўзроў-  
ню рабочага класа да ўзроўню работнікаў  
інжынерна-тэхнічнай працы, неабходнасць  
расуцхага ўздыму культуры савецкага ся-  
лянства патрабуюць ад работнікаў савец-  
кай навукі, культуры, мастацтва яшчэ  
большыя намаганні ў распускоўджанню  
сірод насельніцтва палітычных і наву-  
ковых ведаў.

У свеце няма краіны, дзе дасягненні  
культуры былі-б настолькі даступныя на-  
родным масам, як у нас. Большэвіцкая  
партыя і савецкая дзяржава штодзённа,  
клапоцяцца аб павышэнні палітычнай  
свядомасці і культурнасці савецкіх людзей.  
Савецкія вучоныя, дзеячы культуры, уз-  
броеныя вялікім усёперамагаючым вуче-  
нем Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна,  
могучы асабістым уздзеяннем яшчэ больш  
саздзейнічаць справе распускоўджання  
палітычных і навуковых ведаў сярод  
насельніцтва.

Работа па павышэнню культуры народа  
будзе яшчэ больш паспяховай, калі на-  
маганні работнікаў навукі, культуры, ма-  
стацтва будуць аб'яднаны ў спецыяльным  
Таварыстве, якое ставіць перад сабой  
высокародную мэту палітычнай і культур-  
най асветы працоўных.

Мы прапануем стварыць Усеаюзнае  
таварыства па распускоўджанню палітыч-  
ных і навуковых ведаў. Задача гэтак  
Таварыства павінна заключацца ў тым,  
каб арганізаваць шырокую прапаганду  
навуковых і палітычных ведаў шляхам  
правядзення публічных лекцый у галіне  
міжнароднай палітыкі, савецкай эканомікі,  
навукі, культуры, літаратуры і мастац-  
ва, а таксама шляхам выдання і распус-  
коўджання стэнграма лекцый.

Мы заклікаем усіх дзеячоў савецкай на-  
вукі і культуры яшчэ больш актыўна  
працаваць для павышэння сацыялістыч-  
най свядомасці працоўных. У публічных  
лекцыях члены Таварыства павінны рас-  
тлумачваць анешнюю палітыку Савецкай

дзяржавы, расквітнець выхаваннем праца-  
раў новай вайны і агрэсіі, паказваць дла-  
слаўнасць і абмежаванасць буржуазнай де-  
макратыі, ускрываць рэакцыйную сут-  
насць ідэалогіі сучаснай імперыялістычнай  
буржуазіі і яе рэфармісцкіх прыслужнікаў.  
У лекцыях неабходна раскрыць перава-  
гі савецкага грамадскага і дзяржаўнага  
ладу перад капіталізмам, паказаць паспе-  
хі гаспадарчага будаўніцтва ў СССР, да-  
сягненні савецкай навукі, літаратуры і  
мастацтва і задачы, якія ставяць перад со-  
ветскім народам. Мы павінны паказаць  
веліч нашай сацыялістычнай Радзімы, вы-  
хоўваць у савецкіх людзей пачуццё гор-  
дасці за савецкую краіну, за наш гераіч-  
ны савецкі народ, ведучы рашучую ба-  
рацьбу супроць нізкакалонства асобных  
грамадзян СССР перад сучаснай буржуаз-  
най культурай. Абавязак членаў Таварыст-  
ва—расквітнець важнейшыя пытанні  
марксісцка-ленінскай ідэалогіі, прапаган-  
даваць матэрыялістычны светлагляд,  
змагаючыся супроць усялякіх ненавуковых  
поглядў і перажыткаў чужой ідэалогіі ў  
свядомасці людзей.

Да чыткі публічных лекцый мэтагодна  
прыцягнуць буйных спецыялістаў па роз-  
ных галінах палітычных і навуковых ве-  
даў—акадэмікаў і членаў-карэспандэнтаў  
Акадэміі навук СССР і саюзных рэспублі-  
к, Усеаюзнай Акадэміі сельгаспадар-  
чых навук імя В. І. Леніна, Акадэміі ме-  
дыцынскіх навук СССР, Акадэміі педага-  
гічных навук РСФСР, навуковых работні-  
каў навукова-даследчых інстытутаў, да-  
ктароў навук і прафесараў, выкладчыкаў  
вышэйшых навуковых устаноў, грамад-  
скіх дзеячоў, іспыменнікаў, дзеячоў ма-  
стацтва і культуры.

Стэнграмы лепшых лекцый, якія  
чытаюцца як у Маскве, так і ў іншых гара-  
дах, патрэбна выдаваць масавым тыражом  
і распускоўджаць сярод насельніцтва.

Мы заклікаем усіх дзеячоў савецкай на-  
вукі, літаратуры і мастацтва падтрымаць  
нашу ініцыятыву і прыняць актыўны  
асабісты ўдзел у стварэнні і дзейнасці  
Усеаюзнага таварыства па распускоўджан-  
ню палітычных і навуковых ведаў.

Арганізуючы Усеаюзнае таварыства па  
распускоўджанню палітычных і навуковых  
ведаў і ўсямерна разгортваючы яго ра-  
боту па ўсёй краіне, мы ствараем новы  
чыг для культурнага росту і ідэйна-палі-  
тычнага выхавання савецкага народа.

Мы ўпэўнены, што наш плачы зноў-  
дэ самы гарачы волгук, аддзёрны і па-  
трымка ў боку ўсіх дзеячоў савецкай на-  
вукі і культуры, якія заўсёды служылі  
сваёму народу і чарвалі ў ім сваю творчую  
вілі.

Вавілаў С. І.—прэзідэнт Акадэміі навук СССР; Паладзін А. В.—прэзідэнт Акадэміі навук Украінскай ССР; Мухомельшвілі Н. І.—прэзідэнт Акадэміі навук Грузінскай ССР; Амбарцумян В. А.—прэзідэнт Акадэміі навук Армянскай ССР; Сатпаеў К. І.—прэзідэнт Акадэміі навук Казахскай ССР; Сарымсакаў Т. А.—прэзідэнт Акадэміі навук Узбекскай ССР; Круус Г. Г.—прэзідэнт Акадэміі навук Эстонскай ССР; Лейнш П. Я.—прэзідэнт Акадэміі навук Латвійскай ССР; Матуліс Ю. Ю.—прэзідэнт Акадэміі навук Літвійскай ССР; Мір-Касімаў М. А.—прэзідэнт Акадэміі навук Азербайджанскай ССР; сапраўдныя члены Акадэміі навук СССР, акадэмікі: Волгін В. Ф., Бруевіч Н. Г., Варга Е. С., Тарле Е. В., Грэкаў Б. Д., Аляксандраў Г. П., Міцін М. Б., Міцін І. І., Грабар І. Э., Лысенка Т. Д., Мікуліч А. А., Трайнін І. П., Лебедзеў-Паланскі П. І., Апарын А. І., Арбал І. А., Артабалеўскі І. І.; сапраўдны член Акадэміі навук Беларускай ССР Жабрак А. Р.; віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук Грузінскай ССР Агладаў Р. І.; члены-карэспандэнты Акадэміі навук СССР: Паспелуў П. Н., Лаюнцёў Л. А., Яголін А. М., Іаўчук М. Т., Федасееў П. Н., Юдін П. Ф., Панкратова А. М., Жукаў Е. М.; рэктар Акадэміі грамадскіх навук Мішулін А. В.; прэзідэнт Акадэміі педагагічных навук РСФСР Каіраў І. А.; экратар ЦК ВЛКСМ Міхайлаў Н. А.; экратар ВЛКСМ Папова Н. В.; прафесары: Кружкоў В. С., Кедрэў Б. М., Францаў Ю. П., Вазіясенскі А. А., Гарадзюк Е. Н., Дакукін В. І., Нечкіна М. В., Галкін І. С., Калашнікаў А. Г., Васескі Г. С., Хромаў П. А., Цяплоў Б. А., Святлоў В. І., Гагарын А. П., Шпіл-гаў Д. Т., пісьменнік Фадзеў А. А., пісьменнік Сімануў К. М., пісьменнік Ціхануў Н. С., рэдактар газеты «Известия» Ільчоў Л. Ф.; рэдактар часопіса «Военная мысль» генерал-маёр Таленскі Н. А.; генерал-палкоўнік Шымкін І. В., генерал-маёр Галякцін-аў М. Р.; рэктар Вышэйшай партыйнай школы Мітронаў Н. Р.; дацэнты Кавалеў С. М., Сувораў С. Г., Якаў-леў Н. Н., Аляшук Ф. Н., старшыня Камітэта па справах культурына-асвет-ных устаноў пры Савецкім Міністраў РСФСР Зуева Т. М.; старшыня Камітэта па справах мастацтваў пры Савецкім Міністраў СССР Храпанка М. Б., міністр вышэйшай адукацыі СССР Кафітанаў С. В.

## СУСТРЭЧА НА ФРОНЦЕ

Цяпляе сонечныя дні лета 1943 года.  
Войскі Калінінскага фронту вядуць паспя-  
ховыя баі ў раёне Невель—Вялікія Лукі.  
Прыфрантавы горад Таропец — важны  
вузел франтавых шасэйных дарог і галоў-  
ная чыгуначная станцыя на лініі Бала-  
гоў—Вялікія Лукі. Праз Таропец прахо-  
дзіць шматлікія чыгуначныя саставы з  
жывой сілай, матэрыяльнай часткай і бое-  
прыпасамі. Днём і ноччу да перадавой лі-  
ніі і ў адваротным напрамку іспына  
рухоўца калоны аўтамашынаў. Немецкае  
камандаванне прыкладае ўсе намаганні каб  
перашкодзіць нармальнаму забеспячэнню  
дзячэй частей Чырвонай Арміі і тым  
самым павышыць становішча сваіх зніш-  
чальных войск. На Таропец воль усю цэлы  
месяц налятаюць фашысцкія сярвятнікі.  
Моднае знітанне прыкрыццё горада пры-  
мушае іх трымацца высока ў небе. Уздзень  
фашысты з'яўляюцца над горадам на вы-  
шыні 3000—5000 метраў. Затое ноччу іны  
«х бры» Па-зладзейска, знікаюць, амаль  
на брэнчым палёце налятаюць яны на го-  
рад, няўлад, абш куды скідаюць бомба-  
вы запас і хутка знікаюць. І ўсё-ж фа-  
шысцкай авіяцыі не ўдаецца дасягнуць  
мэты. Чыгуніка і аўтамашыны працуюць  
амаль беспарывна. Іншы раз у горадзе, у  
малым іспынах, успыхне пажар,  
гарыць дамы мірных жыхароў, але ваен-  
ныя аб'екты застаюцца непарушымі.  
Немцы змяняюць тактыку. Воль ноччу  
калі 40 бамбардыроўшчыкаў з'явіліся над  
горадам і, не скінуўшы ні адной фугаскі,  
«вырвалі» некалькі тон «зажыгалак».  
Старыдае пагроза складала боепрыпасоў.  
Усе вясняны, акрамя знітчыкаў і пара-  
лекных кінуліся тушыць лясны пажар.

Ранішай, стомленай, але задаволеныя  
пастыравай барацьбой з агнём, ідзем мы  
па Комсомольскай вуліцы. Насустрэча ру-  
хавца трохтонная грузавае машына. На  
ёй поўна людзей у запаленых камбінезо-  
нах, плашчах, плашч-накідаках. Воль яна  
прыхада, раптоўна спынілася і нейчы  
гучны голас выкрыкнуў маё прозвішча.  
Я агледзеўся. Нехта, стоячы на машыне,  
маае рукою.

Хто гэта? Наўжо Леанід Грыгор'евіч  
Рахленка? Адкуль? Забыўшыся на ўсё,  
я кінуўся да машыны, з лёгкасцю ўскочыў  
у кузаў і тут — шчырыя, усхваляваныя  
прытанні.

Некалі проста знаёмыя людзі здаюцца  
цяпер басконца дарогімі, блізкімі. Першыя  
мічане, якіх пашчаслілілася сустрэць за  
час вайны. Першая бригада беларускіх  
артыстаў, якіх давялося сустрэць на Ка-  
лінінскім фронце.

У машыне Л. Рахленка, Г. Глебаў,  
Э. Шапка, М. Шашалевіч, В. Пола, Б. Яні-  
польскі, Р. Кашэльніцава, П. Пекур.

Г. ТАРАН.

## Кніга аб партызанскім руху на Бабруйшчыне

Група былых партызан прыступіла да  
напісання кнігі аб развіцці партызанскага  
руху ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны  
на Бабруйшчыне.

Як вядома, у Кастрычніцкім раёне Бабруй-  
скай вобласці былі нанесены першыя пар-  
тызанскія ўдары па ворагу. На тэрыторыі  
вобласці дзейнічала 52 партызанскія

бригады. Партызаны ўнеслі вялікі ўклад  
у справу разгрому ворага і набліжэння  
Дня Перамогі.

Аўтары сабралі і абагулілі матэрыял аб  
дзейнасці падпольных райкомаў партыі.  
Заканчанаца адбор матэрыялу аб баявой  
дзейнасці партызанскіх бригад.

(БЕЛТА).

## Заслужаная падзяка

Бригада артыстаў Беларускай Дзяржаў-  
най астрады ў складзе Б. Аглінцава,  
Е. Ласова, П. Угрумана, В. Чарыўнага,  
Ю. Дайто, Г. Лаўрова, Л. Банрава,  
З. Стрыжыцкай і Н. Расччэпкіна ў час пра-  
цы ў Палацкай вобласці арганізава-  
ла для працоўных горада і вобласці  
17 канцэртаў.

Бригада наведвала аддзельныя Рэсонскі  
і Асвейскі раёны, дала 10 канцэртаў не-  
пасрэдна ў калгасях і МТС.

За культурнае абслугоўванне рабочых,  
саюзных і калгаснікаў Палацкі абласны  
выканаўчы камітэт аб'явіў падзяку кан-  
цэртнай бригадзе Беларускай Дзяржаўнай  
аэстрады.



На здымку: парад войск у Мінску 1 Мая 1947 года.

Фота Г. Бугаенкі.

# Адзінадушная падпіска на новую Дзяржаўную пазыку

\*\*\*

## Мітынг у Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР

Пасля абвешчання па радыё пастановы Савета Міністраў ССРР аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ССРР адбыўся агульнагарадскі мітынг пісьменнікаў Мінска. Мітынг адкрывае старшыня Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі М. Лынькоў. Слова да паведамлення аб выпуску новай дзяржаўнай пазыкі прастаўляецца П. Кавалёву.

— Сёння, — гаворыць ён, — абвешчана рашэнне саветаў улада аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ССРР. З вялікім палітычным уздымам і новымі творчымі поспехамі сустрэне наш народ гэтае рашэнне.

П. Кавалёў падрабязна гаворыць аб значэнні дзяржаўнай пазыкі для хутчэйшага аднаўлення і развіцця пасляваеннай прамысловасці, сельскай гаспадаркі, для далейшага ўздыму культуры і навукі ў нашай краіне, для ўмацавання абароназдольнасці Саветаў Саюза.

— Адзінадушная падпіска на новую пазыку, — заканчвае ён сваё выступленне, — будзе патрыятычным подвухам савецкіх людзей на ўсе мерапрыемствы партыі і ўрада, якія праводзіцца ў краіне. Я заклікаю ўсіх пісьменнікаў Беларусі прыняць актыўны ўдзел у падпісцы на новую пазыку. Хай нашы ўласныя зберажэнні будуць выкарыстаны на карысць народа, на шчасце Радзімы.

Слова бярэ Пятро Глебка. Ён гаворыць: — Праз некалькі дзён мы адзначаем свята прамогі над Германіяй у Айчынай вайне. Гэтую перамогу савецкі народ атрымаў у выніку набачанага гераізму, адданасці Радзіме, у выніку таго, што Савецкая Армія была ўзброена самай перадавой тэхнікай, што мы мелі каляктыўна-заваную сельскую гаспадарку і перадавую

індустрыю. Цяпер перад намі стаіць задача — хутчэй аднавіць народную гаспадарку, разбураную вайной, і пераўзвысіць яе да вышэйшага ўзроўня. Савецкія пісьменнікі падтрымаюць вялікую народна-гаспадарчую справу і сваімі адлічэннямі дапамагаюць больш хуткаму росквіту народнай гаспадаркі, сацыялістычнай культуры і далейшаму ўмацаванню сіл і магутнасці Савецкай Арміі.

— Разуменне таго, што сродкі, якія мы дамо ў пазыку дзяржаве, — гаворыць Пятро Пестрак, — вернуцца нам у выглядзе адноўленых гарадоў і сёл, натхняе на тое, каб ад усёй душы аддаць нашы адлічэнні ў пазыку дзяржаве.

— Яшчэ да вайны, — зазначае ў сваім выступленні Алесь Зарыцкі, — на сродкі ад пазыкі былі пабудаваны многія гіганты нашай прамысловасці. І цяпер, калі яшчэ ў краіне ідзе не толькі аднаўленне фабрык і заводаў, разбураных вайной, але і будаўніцтва новых прадпрыемстваў, нашы зберажэнні, якія мы дадзім дзяржаве, будуць мець вялікае значэнне.

Пастанова ўрада аб выпуску новай пазыкі гораца падтрымалі ў сваіх выступленнях Іван Грамовіч, Ул. Агіевіч і Міхась Лынькоў.

Падпіска на новую пазыку была закончана сярэд пісьменнікаў Беларусі ў першую-ж гадзіну пасля абвешчання пастановы ўрада аб яе выпуску.

Народны паст БССР Якуб Колас даў у пазыку дзяржаве 40.000 рублёў, Міхась Лынькоў — 15.200 руб., Кандрат Крапіва — 13.400 руб., Пятро Глебка — 9.000 руб., Пятрусь Броўка і Аркадзь Куляшоў па 7.000 руб. кожны. На 5.000 руб. падпісаліся Міхась Клімковіч, Ілья Гурскі і Алесь Стаховіч.

На новую пазыку падпісаліся ўсе пісьменнікі Беларусі.

## З ПАЧУЦЦЁМ БЯЗМЕЖНАЙ РАДАСЦІ

Каляктыўныя работнікі Беларускага Дзяржаўнага тэатра імя Янкі Купалы радасна сустрэў пастанову саветаў улада аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ССРР. На мітынг уступілі народныя артысты БССР І. Рахленка, І. Ждановіч, засл. артыст рэспублікі С. Бірыла, Р. Волкаў і другія. У сваіх выступленнях яны гаварылі пра важнасць выпуску новай пазыкі, няспынныя клопаты партыі і ўрада аб аднаўленні і далейшым развіцці народнай гаспадаркі, развіцці культуры і палепшанне добрабыту нашага народа.

Яны заклікалі ўсіх работнікаў тэатра дружна і арганізавана правесці падпіску. У першы-ж дзень падпіскай было ахоплены звыш 80% работнікаў каляктыўна. Большасць артыстаў і тэхнічных работнікаў падпісалася на 100 і больш процантаў месячнага заробатнай платы. Народны артыст БССР І. Ждановіч, галоўны бухгалтар тэатра В. Багадзька і другія падпісаліся на пазыку на 200 процантаў месячнага акладу. Агульная сума падпіскі ў тэатры перавышае 100 процантаў ад фонда месячнага заробатнай платы работнікаў.

Адразу пасля абвешчання па радыё пастановы Савета Міністраў ССРР аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі работнікі Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета сабраліся на мітынг.

Мітынг адкрыў партгор тэатра Н. Гасцірнік.

Адзінадушная падпіска на новую пазыку — дэманстрацыя патрыятызму і любові саветаўскага народа да сваёй вялікай Радзімы.

Выступіўшыя затым т. т. І. Балодзі, І. Гугель, П. Масленікаў, Е. Агафоненка, У. Стальмах і У. Шахрай заклікалі работнікаў тэатра пазычыць дзяржаве свае зберажэнні для хутчэйшага аднаўлення народнай гаспадаркі.

На 340 процантаў свайго месячнага заробатку падпісалася канцэртмайстра тэатра В. Байко-Русія.

Вядучыя творчыя работнікі Л. Александровская, І. Балодзі, М. Дзянісаў, В. Малькова, М. Шнейдэрман і другія падпісаліся на 200 процантаў месячнага акладу.

У першы дзень гадзіны падпіскай на пазыку былі ахоплены 80 процантаў работнікаў тэатра.

Усе выкладчыкі і студэнты Беларускага Дзяржаўнага тэатральнага інстытута ў першую гадзіну былі ахоплены падпіскай на новую пазыку.

Дырэктар інстытута І. Прыс падпісаў на 7000 рублёў, намеснік дырэктара па навукова-вучэбнай частцы А. Міровіч — на 4000 рублёў, дацэнт С. Новак — на 3000 рублёў, дацэнт С. Карабан — на 2250 рублёў, выкладчыкі Ф. Кобля і П. Іваноў — на 2000 рублёў кожны.

Усяго сума падпіскі па інстытуту складае 46900 рублёў.

Каляктыўныя студэнты і работнікі Беларускага Дзяржаўнага кансерваторыі пазычыць дзяржаве 131 440 рублёў, што складае больш 104 процантаў месячнага фонда зарплат.

Дырэктар кансерваторыі М. Аладаў падпісаўся на 8500 рублёў, прафесары А. Амітон і А. Басмертны — на 5000 рублёў кожны, выкладчыкі А. Жаленці — на 3000 рублёў, А. Брон і С. Маркоўскі — на 2500 рублёў кожны, Б. Смольскі — на 2000 рублёў.

Падпіска на пазыку была закончана ў першую-ж гадзіну.

Супрацоўнікі Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савета Міністраў БССР у вялікім уздымам сустрэлі вестку аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ССРР.

Тав. Уліч, месячны заробак якой складае 410 рублёў, падпісалася на 700 рублёў. На месячны зарплату падпісаліся П. Лютаровіч, З. Сяргеева, Л. Левін, Г. Блей, Н. Цывін, Н. Колатаў, А. Агросчанка і іншыя.

4 мая адбыўся мітынг беларускіх мастакоў, прысвечаны выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі нашай краіны.

У сваіх выступленнях лаўрэат Сталінскай прэміі, народны мастак БССР З. Азгур, заслужаны дзеяч мастацтва БССР І. Ахрэмчык, мастакі П. Гаўрыленка, М. Гусеў, С. Лі гаварылі аб значэнні новай пазыкі, аб тым, што яна будзе садзейнічаць аднаўленню нашай індустрыі і сельскай гаспадаркі.

Пасля мітыngu ўсе мастакі адзінадушна падпісаліся на новую пазыку. На 5.000 руб. падпісаўся народны мастак Беларусі З. Азгур, на 3.000 руб. — заслужаны дзеяч мастацтва БССР Я. Зайцаў.

## На аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі

З захваленнем сустрэў каляктыў Яўрэйскага Дзяржаўнага тэатра БССР пастанову Саветаў улада аб выпуску Другой Дзяржаўнай пазыкі аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ССРР.

На мітынг, які адкрыў партгор тэатра М. Гурэвіч, выступіў заслужаны артыст БССР М. Моін. Ён заклікаў увесь каляктыў тэатра аддаць свае зберажэнні на справу аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі Радзімы. Усе работнікі тэатра гораца падтрымалі прамогіну і вырашылі падпіска на пазыку на суму не менш чатырохтысяча рублёў.

І. Жыновіч. Усе 133 работнікі філармоніі далі ў пазыку дзяржаве больш 100 процантаў месячнага акладу.



На здымку (злева направа): пісьменнікі М. Клімковіч, П. Пестрак і А. Зарыцкі падпісваюцца на пазыку. Фота Г. Бугаенкі.

Адразу-ж пасля мітыngu пачалася падпіска. На пазыку падпісалася 100% работнікаў тэатра на суму, якая складае 107% месячнага акладу. Загядчык музычнай часткі тэатра кампазітар Я. Розенфельд падпісаўся на 200% месячнага заробку, артыстка М. Арокер — на 166%.

Актыўна прайшла падпіска ў Беларускай Дзяржаўнай філармоніі. Мастакі кіраўнік філармоніі Я. Цікоцік падпісаўся на 3000 рублёў. На такую-ж суму падпісаўся

## ВЕЛІЧ ПОДЗВІГА

Есць кнігі, героі якіх жывуць у нашай сьведомасці, як жывыя сучаснікі, папелчывікі па працы і барацьбе. Для іх не існуе фізічнай смерці, бо яны ўсавябляюць сабою цэлы народ, яго імкненні, яго барацьбу і надзеі на будучыню. Сапраўды, гэта не жывуць сёння сярэд на маладзтвадзейцы не толькі як літаратурныя героі, але як жывыя людзі? Сваім подзвігам, сваёй бязмежнай адданасцю народу яны пераступілі рубж смерці.

Савецкім літаратарам могуць пазнацца літаратары любой іншай краіны. Хіба не выдатна тое, што літаратурны персанаж і яго прататып, літаратурны героі і жывы чалавек дапаўняюць і ўзбагацяюць адін другога.

Героізм, самахварніцтва ў імя Інтэрсаў Радзімы і народа зрабіліся асноўнымі якасцямі саветаўскага чалавека. Мы памятаем, як рашуча пратэставалі Нікалай Астроўскі супроць замежных літаратураў, якія з жалем пісалі пра яго цяжкі лёс.

У новай апавесці Г. Бярозкі) ёсць такі сьцяг. Воіны пасля перамогажа бою «спамінаюць мінулае, марыць пра сваё цудоўнае будучае. У іх самых шчырных, самых інтымных марях аўтар выяўляе пераўвасабляючы лёс саветаўскага чалавека з лёсам яго народа і дзяржавы.

— Не дастаў фрыца Кулагін. А навошта яму быў цэлы фрыц? Страліў-бы на дыстанцыі, і ўсё...—прамоўляў Рабышаў з найшэй перавагай жывота чалавека над мёртвым.

— Мара ў яго была, — умяшаву ў размову Двогалазаў. — У кожнага свая мара ў баю ёсць...

— Хіба не адна ва ўсіх? — запытаўся Пятроўскі.

— Як-жа гэта можа быць? — здзіўляўся малады сержант.—Нават прозвішчы

у нас розныя... У мяне адменнае: Двогалазаў, — а іншага вавуць проста—Іваноў.

— Прозвішчы розныя, саветаўска ўлада адна, — сказаў Пятроўскі.

Аповесць Г. Бярозкі — «Ноч палкаводца» — гэта твор пра тое, як камандар Рабінін, ахвяруючы сваім жыццём, здабывае перамогу над ворагам. У творы няма неспадзваных развіццяў, нечаканых сюжэтных ходаў. Тым не менш, яна глыбока хваляе чытача шчырацю пачуццямі саветаўскага чалавека, для якіх, як гаворыць аўтар, адзіна пазыцыя — прывабнасць вобразаў апавесці Г. Бярозкі.

Аўтар цікавіць не толькі і не столькі падзеі, колькі духоўны свет чалавека, яго перажыванні, яго надзеі на будучыню. Гэтым, магчыма, можна вытлумачыць тое, што героі апавесці пастаўлены ва ўмовах некалькіх незвычайных. Для таго, каб выканаць задачу, пастаўленую палкаводцам Рабініным, ім патрэбна весці барацьбу не толькі з добра ўзброеным ворагам, але і пераадолець раздволенне. У дадатак да ўсяго гэтага, у самы адказны момант аперацыі, калі байцы старшага лейтэнанта Гарбунова распачалі атаку, каб стварыць відэаочнасць наступлення і адцягнуць увагу праціўніка ад важнага ў стратэгічных адносных участках фронту, палкаводца прарвала пашыну і заляла аковы батальёна Гарбунова. У гэты момант параніў Гарбунова, які, бачачы зямшанне байцоў, падніўся на ўвесь рост, каб весці іх у наступ. Гарбунова адраўляюць у

медсанбат, а яго месца займае камісар Лукін. Неўзабаве ў медсанбат прывоззяць і Рабініна, які таксама быў паранены ў нагу.

У апавесці намечаны тры лініі, па якіх развіваюцца падзеі. Першая з іх — каханне Гарбунова да санітаркі Машы Рыжовой, якая даглядае параненага лейтэнанта. Другая — романтичная лінія юнака Уланава, характар якога гартуецца ў ходзе вайны. Аднак, гэтыя дзве лініі як-бы адсунуты на задні план і падпарадкаваны трэцяй, самай галоўнай сюжэтнай лініі апавесці — барацьбе палкаводца Рабініна за здзяйсненне свайго стратэгічнага плана.

Рысы самахварніцтва, гераізма і адвагі ўласцівы ўсім героям Г. Бярозкі—і байцу Колецкіну, у мінулым лётчыку, які ў параненні за тое, што ўхіліўся ад курса, каб параніць над домам Чайкоўскага, быў перакінуты ў вяхоту; і санітарцы Машы, якая доўга пераконала сябе, што яна не любіць Гарбунова, а затым, адчуўшы трывогу за жыццё параненага лейтэнанта, не знайшла сілы, каб схавць сваё пачуццё да харомага камандзіра. Не ў меншай меры гэтыя рысы ўласцівы і камісару Лукіну, у мінулым навуковому работніку, для якога вайна стала суровай школай нянавісці да ворага і выпрабавання на вернасць Радзіме, таксама як яна стала экзаменам на сталасць юнаку Уланаву. Усе яны аднолькава ўпартыя ў баю. Усе яны, кожны па-своёму, успамінаюць аб перажытых баях і шчыра марыць аб шчасці ў будучыню, якое яны ўяўляюць, гаворачы словамі Гарбунова, як шчаслівае творчае жыццё, здабытае ў баю, калі засталіся «цёмныя пляжкі хмары ўнізе, рысы штодзённага і ўзыманнага так пераапелены ў апавесці Г. Бярозкі, што наогул цяжка адрозніць, дзе пачынаецца гераічнае і канчаецца штодзённым.

Найбольш поўна аўтар паказаў рысы саветаўскага чалавека ў цэнтральным вобразе апавесці — палкаводца Рабініну. У раскрыцці гэтага вобраза Г. Бярозка паслядоўна выяўляе сваю манеру, якая заключаецца ва ўменні зазіраць у душу чалавека, паказаць яго глыбокія перажыванні.

У пачатку апавесці Рабінін — гэта хутчэй строгі і патрабавальны начальнік, чым класіфічны палкаводзец, які сумленнем сваім адказвае за поспех аперацыі.

З кожнай новай старонкай апавесці ён усё больш і больш выразна вырысоўваецца перад чытачом як палкаводзец і чалавек.

Рабінін паранены ў той момант, калі яшчэ недзяга было разлічваць на поспех наступлення. Застаўшыся сам-на-сам з параненымі байцамі, пакуль яны абсталявалі пакой, Рабінін «думай пра тое, як, відаць, цяжка было яго людзям, пацірпешым і безнадзейнай, як ім здавалася, атацы. Іх дасведчанасць у ёй абмяжоўвалася іх зрокам і слыхам... Рабініну хочацца сушыцца байцоў, і ён выклікае іх на шчырую размову. Але адбываецца непрадбачанае: «не камандар байцоў, а яны яго засакваюць, што ўсё абыйдзеца добра. Заецца, яны мяне суніаюцца...—падумаў камандарм. — Яны мяне суніаюцца!» — здзіўліўся ён, і гарачае, моцнае хваляванне сціснула яго горла.

На глыбокім усведамленні агульных задач грунтуецца ўзаемаразуменне палкаводца і байцоў. Агульнасць Інтэрсаў савецкіх людзей мае за аснову патрыятызм, адданасць Радзіме і народу. Гэтыя рысы характараў героіў апавесці накіроўваюць іх учыны да агульнай мэты — перамогі над ворагам. Воіны служаць сваёму палкаводцу, таксама, як палкаводзец служыць сваім воінам, і ўсе яны разам служаць Радзіме. «Вайна гэтая была іх вайной, і не яны служылі ў свайго палкаводца, а ён служыў ім... Як я ўдару за-

# СВЕТЛАЯ ПРАўДА

Большэвіцкі друк у часе Вялікай Айчынай вайны адграў выдатную ролю ў справе арганізацыі народных мас на барацьбу супроць нацызма-фашызма на барацьбу супроць «За Савецкую заходнюю». Франтавыя газеты «За Савецкую Беларусь» (орган Паліткіраўніцтва Заходняга, Бранскага, а потым Цэнтральна-франтоў, рэдактар Міхась Лынькоў), «За свабодную Беларусь» (орган Паліткіраўніцтва Калінінскага фронту, рэдактар І. Гурскі) выдаліся ў 1941 і 1942 гадах. Яны дапамагалі сувязі «Вялікай зямлі» з партызанскімі атрадамі, што дзейнічалі ў тыле ворага.

У адным з сваіх перадавых артыкулаў «Нясеце народу праўду» газета «За Савецкую Беларусь» пісала: «Фашызм баіцца праўды. Савецкая праўда—вялікая сіла ў змаганні супроць гітлераўцаў. Яна ўмацоўвае веру ў хуткае вызваленне нашай роднай Беларусі з-пад фашызмаўскага ярма. Яна акрыляе надзей на светлую будучыню. Яна натхняе на гераічную барацьбу з нямецкімі акупантамі. Нясце-ж гэта праўду, чыстую, светлую праўду з сацыялістычнай Радзімы ўсім савецкім людзям, усяму беларускаму народу!»

Вось гэтую светлую праўду большэвіцкай партыі неслі народу беларускія франтавыя газеты «За Савецкую Беларусь» і «За свабодную Беларусь».

Баявы заклік, накіраваны «Браты беларусы, вясня наступілі. Барыце вiнтоўкі, сякеры і вiлы, збярэйцеся ў пухач і з новай вiдай гiнiце праклятыя немца ў

магілу!»; палымныя вершы савецкіх артыкулаў, фелетоны, партызанскія прыказкі — былі вострай зброй у барацьбе супроць чужаземных прыгнётнікаў.

Вялікай папулярнасцю карысталіся дзеды «Факты абывацтва», «Па ідэі не давяржу», «На звышвольнай зямлі ку дзённікі баявой дзейнасці атрадаў і вёскаў партызан.

Многія новыя творы беларускіх пісьменнікаў упершыню сталі вядомымі масаваму чытачу са старонак газет «За Савецкую Беларусь» і «За свабодную Беларусь». Тут друкаваліся вершы народных паэтаў Янкі Купалы і Якуба Коласа, Аркадзя Куляшова, Пятра Глебкі, Пятруся Броўкі і нарысы Міхася Лынькова, Ільі Глеба, Алесь Кучара і другія.

Партызаны любілі і шанавалі гэтыя газеты, трымалі моцную сувязь з імі. На старонках газет яны рыхавалі аб сваіх буднях, абмяшчаліся там партызанскай барацьбой, расказвалі аб жудасных зверствах акупантаў мільёнам насельніцтвам.

Газеты «За Савецкую Беларусь» і «За свабодную Беларусь» застануцца ў гісторыі Вялікай Айчынай вайны выдатнымі дэталісамі бязлітаснай барацьбы савецкага беларускага народа супроць адзінадушнага ворага—нямецкіх фашызтаў.

## Нарада маладых пісьменнікаў

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР прыняла пастанову аб правядзенні нарады з літаратурнай моладдзю заходняй абласці БССР. Нарада пачнецца 16 мая ў г. Брэсце. Для яе правядзення вылучана брыгада пісьменнікаў у складзе М. Танка, П. Панчанкі, П. Кавалёва, П. Пестрака, В. Віткі, Я. Брылі, Ул. Агіевіча і В. Барысенкі. У рабоце нарады прымуць удзел сакратар ЦК ЛКСМБ па прапагандзе тав. Канаплін Е. Н. і сакратар Брэсцкага аб-

кома партыі па прапагандзе тав. Соўскі А. Н.

Удзельнікам нарады будуць прысланы дэклады на тэмы: «Пяцігодка БССР у дачыненні беларускіх пісьменнікаў», «Шлях Сталін з літаратуры», «Сацыялістычны шлях беларускага мастацтва», «Праца над нарысам і задачы беларускага пісьменніка», «Беларуская савецкая праца». Акрамя гэтага, на спецыяльных семінарах будзе разгледжана тэма маладых пісьменнікаў і паэтаў.

## ПАМЁР П. М. САДОЎСКІ

3 мая везла цяжкай і доўгай хваробы памёр выдатны майстра сцэны, мастак кіраўнік Малага тэатра, лаўрэат Сталінскай прэміі, народны артыст СССР Проў Міхэйлавіч Садоўскі.

Творчым дзейнасцю Проў Міхэйлавіч пачаўся яшчэ з дзяціўства да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Паўвека свайго жыцця ён аддаў сцэне. За гэты час ім сыграны звыш 300 роляў — у розных спектаклях. Створаны ім на сцэне вобразы Чацкага і Фамусова з «Гора ад розуму» А. С. Грыбаедава, Глумава, Нешчасліўнава, Мелува, Беркутава з п'ес А. Н. Астроўскага, вобраз камісара Кошкіна з «Любові Яравой» К. Трэнёва, доктара Таланова з «Нашэсце» Л. Ляонава і іншыя надоўга застануцца ў памяці глядачоў.

Проў Міхэйлавіч Садоўскі заўсёды трымаўся свайго прынцыпа, што «шлях да праўды ёсць прасты шлях у чыстае. Гэты прынцып ён пранёс праз сваё жыццё, поўнае творчага гераізму. Яго артыстычны дзейнасць — прыклад самадданнага служэння свайму народу.

Шмат сілы і энергіі аддаў Проў сваёй рэжысёрскай рабоце. Багаты творчы вопыт, глыбокае веданне жыцця і скага народа дапамагалі яму стварыць праўдзівыя хваляючыя спектаклі. У агульным ім былі пастаўлены «Гора розуму» А. С. Грыбаедава, «Ваўкі і авкі» А. Н. Астроўскага, адзінадушна новая рэдакцыя пастаўка «Івана Грозга» А. Н. Талстога і другія.

Светлы вобраз Проў Міхэйлавіча Садоўскага, выдатнага актара і рэжысёра будзе вечна жыць у сэрцах многіх савецкіх глядачоў, для якіх ён увесь свой талент і палымнае сэрца

уважліва і з гонарам памятае і перадавае сваёму народу, ён заваяваў сабе аўтарытэт і любоў сярэд чытачоў і другіх брэнніх рэспублік.

## Смерць Пётраса Цвіркі

Літоўская літаратура панесла вялікую страту. 2 мая раптоўна памёр старшыня Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў Літвы — пісьменнік Пётрас Цвірка. Імя Пётраса Цвіркі было вядома далёка за межамі Літоўскай ССР. Сялімі, у якіх глыбока паказана жэўскага народа, ён заваяваў сабе аўтарытэт і любоў сярэд чытачоў і другіх брэнніх рэспублік.

Літвіны ў сваіх творах А. Фадзееў, лавой, К. Сіманаў, далучыўся яшчэ вобраз цудоўнага чалавека і паэта Рабініна, які жыў і памёр з ду пераможае.

Некалькі год таму назад Інтымаўскай думкі ў ЗША правёў тэатраправаўства: амерыканскім чытачам пранавана адказаць на пытанне будзе напісана новая «Вайна і мір» раважнай большасцю выказалася, што такі твор будзе напісаны, і чымым яго аўтарам будзе савецкі пісьменнік. Але тое, аб чым могуць толкі гадвацца чытачы за мяжой, для нас сумненна. Для нас, савецкіх людзей, сумненна і другое, — што новае імя ў мір, героём якога будзе самы чысты ў свеце савецкі народ, з'явіцца перад чытачом агульначалавечай маралі і культуры.

«Наша літаратура, якая адлюстроўвае больш высокі, чым усялякі буржуазны макратычны лад, культуру на многіх высокіх, чым буржуазная культура, мае права на тое, каб вылучыць гэтых новых агульначалавечай маралі (А. Жданаву). Палкаводзец Рабінін адзін з тых шматлікіх героіў, ужо створаных савецкай літаратурай, які вызначае шлях да ішчэ больш выдатных не поспехаў.

«Вялікі Ленін, які стварыў нашу Дзяржаву, гаварыў, што асноўнай якасцю савецкіх людзей павіна быць храбрасць, адвага, няведанне страху ў барацьбе, тоўнасць бiцца разам з народам супроць ворагаў нашай Радзімы». (І. Сталін), і рэальны савецкі народ у Вялікай Айчынай вайне спраўдзіў надзеі свайго вялікага правадара. Палкаводзец Рабінін—адзіны такі мільёнаў барацьбітоў, які не ведае страху, змагавіся супроць ворагаў нашай Радзімы.

Рэдкалегія: Л. Александровская, А. Багатыроў, Г. Глебаў, П. Кавалёў, Якуб Колас, А. Куляшоў, А. Кучара (в. а. адказнага рэдактара), П. Пестрак, Г. Тарасевіч.